

Erfaringer fra forvaltningskontrollene i 2021 – tilskudd på jord

Landbrukskonferansen 5.-6.4.2022

Kjersti Alne Solberg og Odd Lutnæs Sakshaug



Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatehaaltoje





Tema

- Brev om delegering – hva betyr det for kommunene?
- Kontrollåret 2021
- Forbedringspunkter på tvers av ordningene
- Gjengangeravik på:
 - Produksjonstilskudd og avløsning ferie og fritid
 - Regionale miljøtilskudd (RMP)
 - OSV



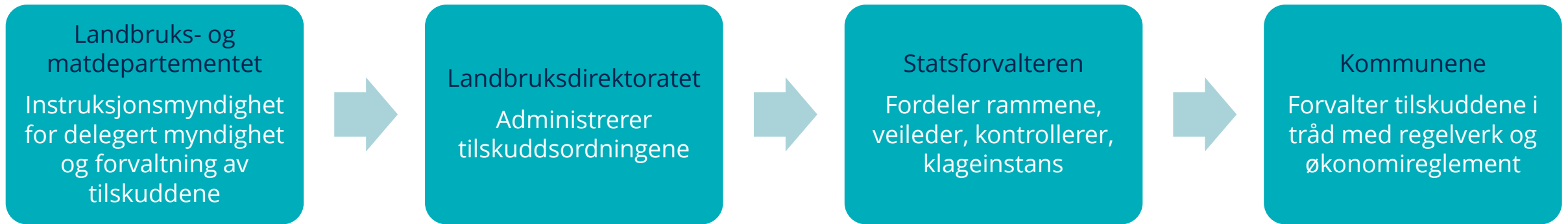
Delegering og krav i kommunene – tilskuddsforvaltning på landbruksområdet



- Rollen til kommunen
 - forvalter tilskudd på vegne av staten
- Reglement for økonomistyring i staten som gjelder, sammen med regelverket for tilskuddet



Arbeidsfordelingen i landbruksforvaltningen på tilskudd





Tilskuddsordningene som kommunene forvaltet på landbruksområdet i 2021

| Kommune | | Trøndelag | |
|--|-----------|---------------|----------------------|
| | | 50 | |
| Kommunenr | | Ant. vedtak | kr |
| | | | |
| Ant vedtak/kr | | Ant. vedtak | kr |
| Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (sum etter bunnfradrag) | Utbetalt | 5 600 | 1 894 452 285 |
| Tilskudd til avløsning ved sykdom mm | Utbetalt | 803 | 26 264 636 |
| Skogfond *) | Utbetalt | 1 587 | 18 256 728 |
| Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)-Skogkultur | Utbetalt | 1 587 | 13 164 354 |
| Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)-Veg | Utbetalt | 37 | 12 719 079 |
| Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)- Drift | Utbetalt | 81 | 1 298 268 |
| Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) | Innvilget | 478 | 28 057 775 |
| Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP) | Utbetalt | 2 938 | 77 840 396 |
| Tilskudd til drenering av jordbruksjord | Innvilget | 422 | 11 335 950 |
| Tilskudd til tiltak i beiteområder - investeringstiltak og planleggings- og tilretteleggingstiltak | Innvilget | 74 | 3 418 696 |
| Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) | Innvilget | 161 | 5 884 095 |
| SUM | | 13 768 | 2 092 692 262 |

*) Kun til skogkultur. I tillegg kommer skogfond til veier og andre formål.



Oppfølging og kontroll - internkontroll

Tiltakene skal bidra til å sikre korrekt:

- Registrering av faste data
- Saksbehandling, herunder dokumentasjon av fastsettelse av tilskuddsbeløp
- Registrering av vedtak om tilskudd
- Utbetaling av tilskudd til rett mottaker til rett tid
- Registrering i regnskapet
- Behandling av dokumentasjon fra tilskuddsmottaker





Oppfølging og kontroll - transaksjonskontroller

Budsjettdisponering

- a) påse at det er hjemmel for disposisjonen i stortingsvedtak, tildelingsbrev eller andre vedtak og at disposisjonen ellers er i overensstemmelse med gjeldende lover og regler
- b) påse at det er budsjettmessig dekning for utbetalingen
- c) påse at disposisjonen er økonomisk forsvarlig

Må delegeres skriftlig til en ansatt.

Attestasjon

- a) Kontrollere at utbetalingsforslaget stemmer med vedtaket om tilskudd (tilskuddsbrevet)
- b) tilskuddsmottakeren har sendt inn dokumentasjon der det er stilt vilkår om dette

Må være en annen enn den som har budsjettdisponert.



Praktisk betydning i saksbehandlingen

| Type tilskudd | Saksbehandling | Budsjettdisponering | Attestasjon |
|----------------------------|--------------------------------------|---|--|
| Rettighetsbaserte tilskudd | Forberedelse til budsjettdisponering | Skjer ved godkjenning i kommunen (vedtak & godkjenn vedtaket) | Skjer i fagsystemet hos Landbruksdirektoratet |
| Andre tilskudd | Forberedelse til budsjettdisponering | Skjer ved innvilging i kommunen (godkjenn vedtaket) | Skjer ved attestering av utbetaling hos kommunen (attester utbetaling) |

Rettighetsbaserte tilskudd: PT, RMP, sykdomsavløsning

Andre tilskudd: SMIL, drenering, UKL, tiltak i beiteområder

Attestasjon

- Kontrollere at utbetalingsforslaget stemmer med vedtaket om tilskudd (tilskuddsbrevet)
- tilskuddsmottakeren har sendt inn dokumentasjon der det er stilt vilkår om dette



Praktisk betydning i tilgangsstyringen

| Fagsystem tilskudd | Aktuelle roller i fagsystemet for kommunen | Krav til delegering | Merknad |
|-----------------------|--|---------------------|-------------------------------------|
| Agros |_LES | | |
| Agros |_GODKJENNER | Budsjettdisponering | Må være til person og skriftlig |
| Agros |_SB | | Skjer en attestasjon ved utbetaling |
| Estil PT | PT_SB_LES | | |
| Estil PT og Estil RMP | PT_vedtak og Estil_vedtak_RMP | Budsjettdisponering | Må være til person og skriftlig |
| Estil PT og Estil RMP | ESTIL_SB_..... | | |



Forvaltningskontrollene på jord i 2021

Produksjonstilskudd

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Tilskudd til drenering

Erstatning for avlingssvikt i plante- og honningproduksjon

Tilskudd til regionale miljøtiltak (RMP)

AR5

Tilskudd til avløsning ved sykdom mv

- Gjennomført 9 forvaltningskontroller
- Rapportene finner dere på SFTLs nettsider:
<https://tilsynskalender.fylkesmannen.no/Home/SupervisionsAsList>



Forbedringspunkter på tvers av ordningene

- Internkontroll
 - 3 av 7 kommuner avvik
 - 4 av 7 kommuner merknad
- Dokumentasjon og dokumentere det dere gjør
 - Et fellestrekk i det som er ført som avvik og merknader, er manglende dokumentering av den jobben som er gjort



Gjengangeravvik



Produksjonstilskudd

- «Vanlig jordbruksproduksjon» ikke vurdert i tilstrekkelig grad
 - Det er ikke dokumentert at det er vurdert
- Mangler av kontrollplan og mangler ved kontrollplan
 - Enkelte mangler kontrollplan
 - Enkelte har mangler ved oppsatt plan
 - Risikobasert utplukk og begrunnelser for hvorfor de som er kontrollert er kontrollert.
- Manglende vurdering av økologisk produksjon
 - Maskinell kontroll sjekker om foretaket er medlem i Debio, ikke med hvilke(n) produksjon(er). Må sjekkes i Debios registre
- Manglende vurdering av husdyr på beite – (grovfôropptak)
 - Godkjent et høyt antall dyr på beite. Ikke vurdert at det er sannsynlig



Foto: Johan Sandberg – Statsforvalteren i Trøndelag



Regionalt miljøtilskudd



Foto: Anne Solstad. Statsforvalteren i Trøndelag

- Kontrollplan og/eller gjennomføring av kontroller
 - Mangelfull dokumentasjon av risikovurdering for utplukk til kontroll i alle kommuner
- Avkorting
 - Avkorting ved feilopplysning ofte ikke vurdert, mangelfull dokumentasjon av vurdering
 - Mangelfull vurdering av aktsomhet- og skyld
 - Mangelfull begrunnelse for avkortingas størrelse
- Endring til søkers gunst
 - Det innvilges tilskudd til tiltak som ikke er omsøkt, oftest ved å «flytte arealer» fra ei «uberettiga» ordning til ei «berettiga»
- Uberettiga tilskudd innvilga
 - For ordninger som gjelder innmark, gis det også tilskudd til utmarksarealer
 - Kulturminner, for arealer utom kulturminne
 - Grasdekt kantsone, for arealer som ikke er erosjonsutsatt eller er langt fra vann
 - Bratt areal, for arealer som kun er beita
 - Arealer som ikke har vanlig jordbruksproduksjon



SMIL – Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket



- Mangelfull oppfølging av vilkår satt i vedtak
 - Tilfeller der det ikke er kontrollert opp mot vilkårene som er satt
 - Løsningen er å be om å få tilstrekkelig dokumentasjon
- Søknader ikke vurdert opp mot naturmangfoldloven
 - § 8 i RS 2020-12
 - *Kommunen skal vurdere de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 ved behandling av SMIL-søknader»*
 - Det betyr at i SMIL-saker som berører naturmangfoldloven, skal vurderingen framgå av vedtaksbrevet.
 - Vanligvis vil de fleste SMIL-saker komme i befatning med naturmangfoldloven, både kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak
- Det gis tilskudd til tiltak som faller utenfor ordningen
 - Tiltaket skal være ut over vanlig jordbruksdrift
 - Vurdering av tiltaket bør framgå av vedtaksbrevet



AR5



Foto: Gårdskart. NIBIO

- Mangler i tilknytting til det kontinuerlig ajourholdet av AR5:
 - ajourholdet er ikke gjennomført
 - rutinene er mangelfulle/manglende



Oppsummering

- Kontrollene har vist at det gjøres mye godt arbeid i kommunene. Og så finner vi områder som kan gjøres enda bedre. I en kommune skrev vi følgende avsluttende kommentar, som kan være dekkende for mange ved «inngangen» til 2022:
- «Statsforvalteren anbefaler kommunen å fortsette arbeidet med å utvikle sin internkontroll for å sikre en kvalitetsmessig god forvaltning på landbruksområdet også framover. Kommunen har i 2021 fått på plass en del rutiner som utvikles videre. Noen av de avvik og merknadene som framgår av rapporten ville vært unngått ved gode rutiner og etterlevelse av disse».
- Lykke til videre med arbeidet!